

ARAŞTIRMA

F.Ü.Sağ.Bil.Tıp.Derg.
2025; 39 (3): 185 - 191
<http://www.fusabil.org>

Kadınların Kadına Şiddete Bakışı

Mehmet UYAR ^{1, a}
Mehtap YÜCEL ^{1, b}
Esra HACILAR ^{1 c}

¹ Necmettin Erbakan
Üniversitesi,
Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı,
Konya, TÜRKİYE

^a ORCID: 0000-0002-3954-7471

^b ORCID: 0000-0001-6091-3205

^c ORCID: 0000-0001-8914-8199

Amaç: Bu çalışma, aile sağlığı merkezlerine başvuran kadınların, kadına yönelik şiddete dair algılarını, şiddet konusundaki tutumlarını ve bu duruma karşı sergiledikleri davranışları belirlemeyi amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel türdeki bu çalışmaya 310 kadın katılımcı dahil edildi. Katılımcılardan, sosyodemografik özellikler, kadına yönelik şiddete ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarını ölçen soruları içeren veri toplama formunu doldurmaları istendi. Araştırma verileri Eylül-Ekim 2021 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemiyle toplandı. Verilerin analizi SPSS paket programı kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 36.23±13.04 yıl, %33.5'i bekarlı. Katılımcıların %37.7'si çocukluk döneminde, %31.9'u ise yakın zamanda herhangi bir şiddet türüne maruz kaldığını belirtmiştir. Yakın zamanda şiddet gören kadınların %28.3'ü bu şiddeti eş/sevgililerinden gördüğünü ifade ederken, %44.4'ü bu soruya yanıt vermemiştir. Ayrıca, kadınların %9.7'si şiddeti haklı kılacak bir neden olabileceğini belirtmiş olup, bu nedenler arasında en sık kıskançlık/namus (%30.0) gösterilmiştir. Çocuklukta şiddet görenler ve yakın zamanda şiddet görenlerde, şiddeti haklı kılacak bir nedenin varlığını kabul etme oranı anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0.05$).

Sonuç: Bu bulgular, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal tutumların değiştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Şiddetin her türlü gerekçesinin kabul edilemez olduğu konusunda farkındalık oluşturulması önemlidir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda eğitim ve farkındalık programlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk sağlığı, kadın, şiddet

Women's Perspective on Violence Against Women

Objective: The aim of this study was to determine the perceptions of women attending family health centres regarding violence against women, their attitudes towards violence and their behaviour in relation to this situation.

Materials and Methods: This cross-sectional study included 310 female participants. Participants were asked to complete a data collection form that included questions measuring socio-demographic characteristics, knowledge, attitudes and behaviours related to violence against women. Research data were collected through face-to-face interviews between September and October 2021. Data analysis was carried out using the SPSS software package.

Results: The mean age of the participants was 36.23±13.04 years and 33.5% were single. A total of 37.7% of the participants reported having been exposed to some form of violence during childhood, and 31.9% more recently. While 28.3% of the women who had experienced recent violence reported that it had been perpetrated by their spouses/partners, while 44.4% did not answer this question. In addition, 9.7% of the women reported that there could be a reason that could justify violence, with jealousy/honour (30.0%) being the most common reason. The rate of accepting the existence of a reason that could justify violence was significantly higher among those who had been exposed to violence in childhood and among those who had been exposed to violence recently ($p<0.05$).

Conclusion: These results show that social attitudes need to be changed in the fight against violence against women. It is important to raise awareness that all justifications for violence are unacceptable. In addition, education and awareness-raising programmes on gender equality and violence against women need to be expanded.

Key Words: Public health, women, violence

Geliş Tarihi : 16.01.2024
Kabul Tarihi : 28.05.2025

Yazışma Adresi

Mehtap YÜCEL
Necmettin Erbakan
Üniversitesi, Tıp Fakültesi,
Halk Sağlığı Anabilim Dalı,
Konya - TÜRKİYE

mhtpyucel@hotmail.com

Giriş

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en belirgin tezahürlerinden biri olarak karşımıza çıkmakta ve dünya genelinde kadınların karşılaştığı en yaygın insan hakları ihlali olarak kabul edilmektedir (1). Birleşmiş Milletler bu şiddeti, ister kamusal alanda ister özel hayatta olsun kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya ıstırap veren/verme olasılığı bulunan cinsiyete dayalı her türlü eylem olarak, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise kadınların yaşamları boyunca fiziksel, cinsel ve psikolojik zarara uğrama riski taşıdıkları bir olgu olarak tanımlamaktadır (2, 3).

Kadına yönelik şiddet, sadece bireysel bir sorun değil, aynı zamanda derin toplumsal ve kültürel kökenleri olan karmaşık bir olgudur. Dünya üzerinde tüm kadınların ülke, etnik köken, din, ekonomik ve/veya sosyal statü gözetmeksizin,

toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riski ile karşı karşıya kaldığı belirtilmektedir (4). Kadına yönelik şiddet, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik biçimlerde kendini gösterebilmekte ve kadınların ruhsal ve fiziksel sağlığını ciddi şekilde tehdit etmektedir (5).

Kadınların kadına yönelik şiddete bakış açısı, kişisel deneyimlerden, sosyokültürel faktörlerden ve toplumsal normlardan etkilenebilmekte ve bu faktörler tarafından şekillendirilebilmektedir. Örneğin, çocukluk döneminde fiziksel veya sözel şiddete maruz kalınan şiddetin yetişkinlikteki tutum ve davranışları büyük ölçüde etkileyebileceği belirtilmektedir (4, 6). Bunun yanı sıra, kadına yönelik şiddetin toplumsal bir sorun olarak algılanması ve buna karşı duyarlılığın artması, kadınların bu konudaki tutumlarını değiştirebilir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mücadele stratejilerinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için, kadınların bu konudaki algı ve tutumlarının derinlemesine anlaşılması kritik öneme sahiptir. Farkındalık arttıkça, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları mücadelesine yönelik daha güçlü bir destek sağlanabilir. Bu bağlamda, bu çalışma, Konya ili Meram ilçesindeki aile sağlığı merkezlerine (ASM) başvuran kadınların kadına yönelik şiddet konusundaki bakış açılarını, tutumlarını ve davranışlarını değerlendirmeyi bu konudaki toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik veriler sunmayı amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma ve Yayın Etiği: Bu çalışma için Necmettin Erbakan Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulundan (Tarih/Sayı: 2021/3447) onay alınmıştır. Çalışmanın yürütüldüğü Konya ili Meram ilçesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Sağlık Müdürlüğü arasında imzalanan protokol kapsamında "eğitim-araştırma bölgesi" olarak belirlendiğinden, ayrıca il sağlık müdürlüğü izni alınmadı. Çalışmaya katılacak bireylere araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verildi; katılımın gönüllülük esasına dayandığı vurgulandı. Aydınlatılmış onam süreci kapsamında, çalışmaya katılmayı kabul eden bireylerden sözlü onam alındı ve ardından anket formunu doldurmaları istendi.

Katılımcılar: Kesitsel türde tasarlanan bu çalışmanın evrenini 12 Eylül-8 Ekim 2021 tarihleri arasında Konya ili Meram ilçesinde kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen beş ASM'ye başvuran kadın bireyler oluşturmaktadır. Çalışma için örnek büyüklüğü OpenEpi programında bilinmeyen evren büyüklüğü, %50 bilinmeyen prevalans, %5 hata payı ve %90 güç ile minimum 271 kişi olarak hesaplandı. Çalışmaya belirlenen tarih aralığında belirlenen ASM'ye başvuran, eğitim düzeyi en az okur-yazar olan, 18 yaş üstü, çalışmaya katılmak için gönüllü olup sözlü onam veren kadın bireyler dahil edildi. 18 yaş altında olanlar, çalışmaya katılmak için onay vermeyenler ve veri toplama formunda eksiklikler bulunan bireyler ise çalışmaya dahil edilmedi. Çalışma; verilerin dahil edilme ve dışlama kriterlerine göre ayıklanarak 310 kadın katılımcı ile tamamlandı. Örneklem büyüklüğü hedefin

üzerinde gerçekleştiği için, gözlenen prevalans olan %31.9 (yakın zamanda kadına yönelik şiddete maruz kalma) üzerinden G*Power (v3.1) programı ile post hoc güç analizi yapıldı. Analiz, iki yönlü test, %5 anlamlılık düzeyi ve 310 kişilik örneklem üzerinden yürütüldü; sonuçta çalışmanın istatistiksel gücü %99.99 ($1-\beta = 0.9999$) olarak hesaplandı.

Veri Toplama Formu

Sosyodemografik form: Bu form ile katılımcıların yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, aile yapısı, gelir durumu, evli ise evlilik yılı, evlenme şekli, çocuk varlığı, psikiyatrik hastalık varlığı, çalışma durumu sorgulanmaktadır.

Şiddete yönelik bilgi, tutum ve davranışla ilişkili sorular: Bu form literatür taraması ardından oluşturulan 18 sorudan meydana gelmektedir. Formda, çocukken herhangi bir şiddete şahit olma ve maruz kalma durumu, yakın zamanda herhangi bir şiddet türüne maruz kalma durumu, yakın zamanda şiddete maruz kaldılar ise maruz kalınan şiddet türü, şiddet uygulayan kişi ve yasal yollara başvurmayı düşünüp düşünmedikleri sorgulanmaktadır. Formun devamında şahit olunan veya maruz kalınan şiddetin en önemli nedeni, şiddet uygulayıp uygulamadıkları, uyguladılar ise kime şiddet uyguladıkları sorgulanmaktadır. Ayrıca şiddetin hak olup olmadığı, kadına yönelik şiddete karşı verilen ceza ve yaptırımların yeterli olup olmadığı, şiddete şahit olduğunda sergileyecekleri tutumlarını sorgulayan sorular yer almaktadır.

Verilerin Toplanması: Belirlenen tarih aralığında belirlenen ASM'ye başvuran kadın bireylere çalışma hakkında ön bilgi verildi. Çalışmaya katılmayı kabul edenlerin veri toplama formlarını doldurmaları istendi. Veri toplama formu, gönüllü katılımcılara gözlem altında uygulandı ve her bir form ortalama 10 dakikada dolduruldu.

Verilerin İstatistiksel Analizi: Araştırmada elde edilen sonuçların istatistiksel analizinde SPSS 18.0 (SPSS Inc., Chicago, IL, US) paket programı kullanıldı. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, ortanca, 1-3. çeyreklik) kullanıldı. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi kullanılarak incelendi. Normal dağılıma uygun olan sayısal verilerle grupların karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi kullanıldı. Kategorik verilerin karşılaştırılması ki-kare testi ile yapıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında ve $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular

Çalışmaya dahil edilen 310 kadın katılımcının yaş ortalaması 36.23 ± 13.04 yılı, %33.5'i bekar, %51.3'ü lise ve altı eğitim düzeyine sahipti. Katılımcıların %56.8'inin evli, %9.7'sinin boşanmış veya eşinin vefat etmiş olduğu saptandı. Evli/boşanmış/eşi vefat etmiş olan bireylerin ortalama evlilik yılı 16.5 yılı ve %55.8'inin görücü usulüyle evlendiği belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

Özellik	Tüm Katılımcılar (n=310)
Yaş/Ortalama±SS	36.23±13.04
Eğitim durumu/n (%)	
Lise ve altı	159 (51.3)
Üniversite ve üzeri	151 (48.7)
Gelir düzeyi/n (%)	
Geliri giderinden az	42 (13.5)
Geliri giderine eşit	52 (16.8)
Geliri giderinden fazla	216 (69.7)
Medeni durum/n (%)	
Bekâr	104 (33.5)
Evli	176 (56.8)
Boşanmış/Eşi vefat etmiş	30 (9.7)
Evlilik yılı (n=206)/Ortanca (1-3. Çeyreklik)	16.5 (7.0-26.2)
Evlenme şekli (n=206)/n (%)	
Görücü usulü	115 (55.8)
Severek	82 (39.8)
Aile zoruyla	9 (4.4)
Çocuk varlığı (n=206)/n (%)	
Hayır	33 (16.0)
Evet	173 (84.0)
Tanı konulmuş psikiyatrik bir hastalık varlığı/n (%)	
Yok	270 (87.1)
Var	40 (12.9)
Çalışma durumu/n (%)	
Çalışmıyor	184 (59.4)
Çalışıyor	126 (40.6)

Herhangi bir şiddet türüne katılımcıların %54.5'i çocukken şahit olduğunu, %37.7'si çocukken maruz kaldığını ve %31.9'u yakın zamanda maruz kaldığını belirtti. Yakın zamanda şiddete maruz kaldığını belirten kadınların %28.3'ü eş/sevgilileri tarafından şiddet uygulandığını belirtirken, %44.4'ünün bu soruyu yanıtsız bıraktığı saptandı. Yakın zamanda şiddete maruz kalan 99 kadının %50.5'i fiziksel, %43.4'ü psikolojik şiddete maruz kaldığını belirtti. Katılımcılara göre şiddetin en önemli nedeni %34.8 ile şiddet uygulayanın psikolojik sorunları olması, %15.2 ile ekonomik problemlerin olması, %14.8 ile kıskançlıktı. Daha önce şiddet gördüğünü belirten 190 kişinin %82.6'sı yasal yollara başvurmayı düşünmediğini belirtti (Tablo 2).

Çalışmaya dahil edilen kadınların %17.4'ü şiddet görmenin kader olabileceğini ve %5.8'i şiddetin sorun çözme aracı olabileceğini belirtmektedir. Kadınlara göre kadınların şiddet gördüğünde sessiz kalma veya yardım istememe neden %36.1 ile korkmak, %15.5 ile çaresizlik, %13.5 ile toplum baskısıydı. Katılımcıların %97.4'ü kadına şiddete karşı verilen ceza ve yaptırımların yeterli olmadığını, %90.0'ı dizi, film, sosyal medya gibi medyanın kadına şiddet olaylarını etkilediğini belirtti. Katılımcıların

%92.9'u çocukken şiddete maruz kalan veya şahit olan kişilerin ileriki yaşamlarında şiddet gösterme eğiliminin artabileceğini belirtti. Kadınların %9.7'si şiddeti haklı kılacak bir nedenin olabileceğini belirtti, belirtenler arasında en sık gösterilen neden ise %30.0 ile kıskançlık/namustu (Tablo 3).

Tablo 2. Katılımcıların şiddete maruz kalma durumlarını irdeleyen sorulara verilen cevaplar

Sorular/n (%)	Tüm Katılımcılar (n=310)
Çocukken herhangi bir şiddet türüne şahit oldunuz mu?	
Hayır	141 (45.5)
Evet	169 (54.5)
Çocukken herhangi bir şiddet türüne maruz kaldınız mı?	
Hayır	193 (62.3)
Evet	117 (37.7)
Yakın zamanda herhangi bir şiddet türüne maruz kaldınız mı?	
Hayır	211 (68.1)
Evet	99 (31.9)
Yakın zamanda kim tarafından şiddete maruz kaldınız? (n=99)	
Eş/Sevgili	28 (28.3)
Babam	9 (9.1)
Kayınvalide	3 (3.0)
Kardeş	2 (2.0)
Tanımadığı kişi/kişiler	4 (4.0)
Diğer (komşu-öğretmen-işveren-öğrenci-görümce)	9 (9.1)
Cevap vermeyen	44 (44.4)
Yakın zamanda hangi tür şiddete maruz kaldınız? (n=99)*	
Fiziksel	50 (50.5)
Psikolojik	43 (43.4)
Sözel	30 (30.3)
Ekonomik	3 (3.0)
Cinsel	2 (2.0)
Sizce şahit olduğunuzu ve yaşadığınız şiddetin en önemli nedeni hangisidir?	
Şiddet uygulayanın psikolojik sorunları olması	108 (34.8)
Ekonomik problemlerin olması	47 (15.2)
Kıskançlık	46 (14.8)
Namus veya ahlaki sorunlardan dolayı	26 (8.4)
Eşinin kendisine az değer verdiğini düşünmesi	23 (7.4)
Eş ile çocuk yetiştirme konusunda ortaya çıkan uyumsuzluklarda dolayı	22 (7.1)
Şiddet uygulayanın alkol veya uyuşturucu madde kullanması	21 (6.8)
Diğer	17 (5.5)
Daha önce şiddet gördüyseniz yasal yollara başvurmayı düşündünüz mü? (n=190)	
Hayır	157 (82.6)
Evet	33 (17.4)

*Katılımcılar birden fazla cevap vermiştir

Tablo 3. Katılımcıların kadına yönelik şiddetle ilişkili olabilecek sorulara verilen cevapları

Sorular/n (%)	Tüm Katılımcılar (n=310)
Sizce şiddet kader midir?	
Hayır	256 (82.6)
Evet	54 (17.4)
Sizce şiddetin bir sorun çözme aracı mıdır?	
Hayır	292 (94.2)
Evet	18 (5.8)
Kadınların şiddet gördüğünde sessiz kalma veya yardım istememe nedeni sizce hangisi olabilir?*	
Korkmak	112 (36.1)
Çaresizlik ve yalnızlık hissi	48 (15.5)
Toplum baskısı	42 (13.5)
Ekonomik yalnız hissetme	35 (11.3)
İşe yarayacağını düşünmemek	29 (9.4)
Diğer	33 (10.6)
Sizce kadına şiddete karşı verilen ceza ve yaptırımlar yeterli mi?	
Hayır	302 (97.4)
Evet	8 (2.6)
Televizyon dizileri ve sosyal medyanın kadına şiddet olaylarını arttırdığını düşünüyor musunuz?	
Hayır	31 (10.0)
Evet	279 (90.0)
Sizce çocukken şiddete maruz kalan veya şahit olan kişilerin ileriki yaşamlarında şiddet gösterme eğilimleri artar mı?	
Hayır	22 (7.1)
Evet	288 (92.9)
Sizce şiddeti haklı kılacak bir neden var mı?	
Hayır	280 (90.3)
Evet	30 (9.7)
Haklı kılacak nedenler neler olabilir? (n=30)	
Kıskançlık/namus	9 (30.0)
Kendini savunmak	7 (23.3)
Kıyas	7 (23.3)
Diğer	7 (23.3)

*Katılımcılar birden fazla cevap vermiştir

Tablo 4. Şiddeti haklı kılacak neden varlığı ile bazı özelliklerin karşılaştırılması

Değişkenler		Sizce Şiddeti Haklı Kılacak Bir Neden Var mı?		
		Hayır (n=280)	Evet (n=30)	p
Yaş/Ortalama±SS		36.01±12.75	38.26±15.66	0.321 ^a
Eğitim durumu/n (%)	Lise ve altı	140 (50.0)	19 (63.3)	0.165 ^b
	Üniversite ve üzeri	140 (50.0)	11 (36.7)	
Gelir düzeyi/n (%)	Geliri giderinden az	33 (11.8)	9 (30.0)	0.019 ^b
	Geliri giderine eşit	47 (16.8)	5 (16.7)	
	Geliri giderinden fazla	200 (71.4)	16 (53.3)	
Medeni durum/n (%)	Bekâr	94 (33.6)	10 (33.3)	0.024 ^b
	Evli	163 (58.2)	13 (43.3)	
	Boşanmış/Eşi vefat etmiş	23 (8.2)	7 (23.3)	
Çocuk varlığı (n=206)/n (%)	Hayır	122 (43.6)	15 (50.0)	0.500 ^b
	Evet	158 (56.4)	15 (50.0)	
Tanı konulmuş psikiyatrik bir hastalık varlığı/n (%)	Yok	247 (88.2)	23 (76.7)	0.073 ^b
	Var	33 (11.8)	7 (23.3)	
Çalışma durumu/n (%)	Çalışmıyor	163 (58.2)	21 (70.0)	0.212 ^b
	Çalışıyor	117 (41.8)	9 (30.0)	
Çocukken herhangi bir şiddet türüne şahit oldunuz mu?/n (%)	Hayır	133 (47.5)	8 (26.7)	0.029 ^b
	Evet	147 (52.5)	22 (73.3)	
Çocukken herhangi bir şiddet türüne maruz kaldınız mı?/n (%)	Hayır	182 (65.0)	11 (36.7)	0.002 ^b
	Evet	98 (35.0)	19 (63.3)	
Yakın zamanda herhangi bir şiddet türüne maruz kaldınız mı?/n (%)	Hayır	198 (70.7)	13 (43.3)	0.002 ^b
	Evet	82 (29.3)	17 (56.7)	

^aBağımsız gruplarda t testi; ^bKi-kare testi

Şiddeti haklı kılabilecek nedenin olmadığını ve olduğunu belirten katılımcıların bazı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 4'de gösterildi. Gelir düzeyi yüksek olanlarda düşük ve eşit olanlara göre, halen evli olanlarda bekar ve boşanmış/eşi vefat etmiş olanlara göre şiddetin haklı kılabilecek neden olmadığını belirtme oranı daha yüksekti (sırasıyla $p=0.019$; $p=0.024$). Çocukken herhangi bir şiddet türüne şahit olanlarda, çocukken herhangi bir şiddet türüne maruz kalanlarda ve yakın zamanda herhangi bir şiddet türüne maruz kalanlarda olanlarda şiddeti haklı kılabilecek nedenlerin olduğunu belirtenlerin oranı anlamlı ve daha yüksekti ($p<0.05$).

Tartışma

Erişkin kadın bireylerin kadınlara yönelik uygulanan şiddete bakış açılarını belirleyebilmek, kadına şiddete yönelik tutum ve davranışlarını saptayabilmek amacıyla 310 kişi ile yapılan bu çalışmada katılımcıların yaklaşık yarısının çocukken herhangi bir şiddet türüne şahit olduğu, yaklaşık üçte birinin çocukken herhangi bir şiddet türüne maruz kaldığı belirlenmiştir. Ek olarak yaklaşık üçte birinin yakın zamanda en fazla fiziksel olmak üzere bir şiddet türüne maruz kaldığı saptanmıştır. DSÖ, kadınların yaklaşık üçte birinin yaşamları boyunca fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığını bildirmektedir (1). Yine DSÖ tarafından 2013 yılında 79 ülke verilerinin derlenmesi ile hazırlanan raporda kadınların %37'sinin hayatlarının bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel yakın partner şiddetine maruz kaldığı, bazı bölgelerde şiddet oranının %70'lere çıktığı belirtilmektedir (7). Bu çalışmada ve Türkiye'de yapılan çeşitli çalışmalarda kadınların en sık bildirdikleri şiddet türünün fiziksel şiddet olması dikkat çekicidir, ancak bu durumun, duygusal, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddetin yaygın olmadığı anlamına gelmediği belirtilmektedir (8-11). Yapılan pek çok çalışma, fiziksel şiddetin daha kolay gözlemlenebilir ve tanımlanabilir olmasına karşın, duygusal ve psikolojik şiddetin daha gizli ve yaygın olabileceğini göstermektedir (12, 13). Aynı zamanda kadınların, fiziksel şiddeti rapor etme eğiliminde oldukları, psikolojik veya ekonomik şiddeti tanımlamakta veya rapor etmekte zorlanabilecekleri belirtilmektedir (7).

Bu çalışmada yakın zamanda şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık yarısı şiddet uygulayanın kimliği hakkında bilgi vermekten kaçınmış, yaklaşık üçte biri ise eş/sevgili tarafından şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların önemli bir kısmının şiddet uygulayan kişiyi belirtmekten çekinmesi, bu tür olaylara dair sosyal stigma ve utanç gibi duyguların etkisini ortaya koymaktadır. Kadına yönelik şiddet araştırmalarında, şiddet gören kadınların toplum içinde damgalanma ve yalnız kalma korkusu nedeniyle yaşadıklarını paylaşmadıkları sıklıkla gözlemlenmektedir (14, 15). Kadınların yaşadıkları şiddeti rapor etmekten çekinmeleri, aynı zamanda şiddet döngüsünün devam etmesine ve gerekli sosyal veya hukuki desteğin sağlanamamasına yol açabilmektedir (16). Bu çalışma, kadına yönelik şiddetin yakın partnerler tarafından uygulanma olasılığının yüksek olduğunu ve kadınların

şiddeti bildirme konusunda çeşitli çekinceler taşıdığını göstererek, bu alanda sosyal destek ve farkındalık çalışmalarının önemini vurgulamaktadır.

Bu çalışmada, kadın katılımcılara göre şiddetin en yaygın üç nedeni olarak şiddet uygulayanın psikolojik sorunları, ekonomik problemler ve kıskançlık olarak tespit edilmiştir. Bu üç faktör, şiddetin önlenmesi ve müdahale stratejilerinde önemli ipuçları sunmaktadır. Şiddet davranışını azaltmak için, psikolojik destek hizmetlerinin kolay erişilebilir hale getirilmesi ve ekonomik bağımsızlığı teşvik eden projelerin geliştirilmesi gerekmektedir. Ekonomik güçlendirme programları, özellikle ekonomik bağımlılık yaşayan kadınlar için bir güvenlik ağı sağlayabilir (17). Ayrıca, toplum genelinde kıskançlık ve kontrol davranışları üzerine farkındalık oluşturulması, bireylerin daha sağlıklı ilişki dinamikleri kurmalarına destek olabilir.

Bu çalışmada katılımcıların yaklaşık beşte biri şiddet görmenin kader olabileceğini belirtmiştir. Bu bulgu şiddete yönelik toplumsal normlar ve inançların bu vakaların çözümünde ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Şiddetin "kader" olarak görülmesi, bireylerin yaşadıkları şiddeti olağanlaştırmalarına, hatta bazı durumlarda bunu haklı çıkarmalarına neden olabilir. Bu durum, hem toplumsal farkındalık eksikliği hem de şiddetin normalleştirildiği veya kabul gördüğü çevresel koşullardan kaynaklanabilir.

Bu çalışmada katılımcılar, kadınların şiddet gördüklerinde sessiz kalmalarının veya yardım aramamalarının en yaygın nedenleri olarak korku, çaresizlik ve toplum baskısını göstermiştir. Bu üç faktör, kadına yönelik şiddetin görünürliğini azaltmakta ve kadınların destek arayışlarını engellemektedir. Kadınların şiddet gördüklerinde sessiz kalmalarına neden olan bu etkenleri ele almak için kapsamlı bir destek sistemi gerekmektedir. Güvenli barınma olanakları ve gizli destek hatları gibi güvenlik önlemleri, kadınların korkularını azaltmaya yönelik adımlar sunabilir. Ayrıca, kadınların sosyal ve ekonomik desteklere kolay erişim sağlaması, onların çaresizlik duygusunu aşmalarına yardımcı olabilir (6, 13, 18). Toplum genelinde farkındalık çalışmalarının artırılması da kadınların şiddet karşısında yalnız olmadıklarını anlamalarını ve toplum baskısını aşmalarını sağlayabilir. Bu bulgular, kadına yönelik şiddetle mücadelede yalnızca fiziksel koruma değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik destek sistemlerinin de önemli olduğunu göstererek, kadınların güvenli bir biçimde destek aramalarına olanak tanıyacak kapsamlı müdahalelere ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır.

Bu çalışmada kadın katılımcıların yaklaşık %10'u şiddeti haklı çıkarabilecek bir neden olabileceğini belirtmiş ve en sık gösterilen nedenler arasında kıskançlık ve namus kavramı öne çıkmıştır. Mardin il merkezinde 15-49 yaş aralığındaki 1064 kadın ile yapılan çalışmada şiddet göre 652 kadının %3.7'si dayacağı hak ettiğini belirtmiştir (19). Kadınlarla yapılan nitel bir çalışmada da namus kavramı ve aldatma şiddetin haklı nedenleri olarak gösterilmiştir (13). Bu bulgu, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal

normlar ve değer yargılarının ne kadar güçlü olduğunu, bazı kadınların bile şiddeti belirli durumlarda meşru görebileceğini ortaya koymaktadır. Bu bulgulara göre, kıskançlık ve namus gibi toplumsal normlarla ilişkili şiddet eğilimlerinin azaltılması için aşağıdaki adımlar atılması gerekliliği ve şiddetin meşrulaştırılması eğilimlerine karşı çıkmak amacıyla okullarda cinsiyet eşitliği ve insan hakları eğitimlerine daha fazla yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada çocukken herhangi bir şiddet türüne şahit olanlarda, çocukken herhangi bir şiddet türüne maruz kalanlarda ve yakın zamanda herhangi bir şiddet türüne maruz kalanlarda şiddeti haklı kılabilen nedenlerin olduğunu belirtenlerin oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, çocuklukta şiddete maruz kalmanın ya da şiddete tanıklık etmenin, yetişkinlikte şiddete dair algılar üzerinde derin bir etki bıraktığını göstermektedir. Çocukken şiddeti yaşayan veya gözlemleyen bireylerin, yetişkinliklerinde şiddeti meşru görebilecek nedenlere daha yatkın olmaları, şiddetin nesiller arası etkisini ortaya koyan önemli bir sonuçtur. Ayrıca, yakın zamanda şiddet yaşayan bireylerin de şiddeti haklı görebilecek gerekçelere daha eğilimli olmaları, bu döngünün kolayca kırılmadığını ve zamanla yerleşmiş algıların sürdüğünü göstermektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Sınırlılıkların ilki çalışmanın kesitsel olarak tasarlanmasıdır. Bu tasarım gözlemlenen ilişkilerden nedensellik çıkarımları yapılmasını ve değişebilecek faktörlerin etkisinin gözlemlenmesini sınırlamaktadır. Ek olarak çalışma, katılımcıların kendilerinin bildirdiği verilere dayanmaktadır. Bu da katılımcıların, şiddet sıklıkları ve kadına şiddet konusundaki düşüncelerini tam olarak yansıtmamalarına veya bazı bilgileri yanlış bildirmelerine neden olabilir ve sonuçların doğruluğunu etkileyebilir. Çalışmada yalnızca belirli aile sağlığı merkezlerine başvuran kadınlar yer almıştır. Bu durum, bulguların genel bir popülasyona genellenmesini zorlaştırabilir. Farklı sosyal ve ekonomik arka plana sahip kadınların durumu temsil edilmeyebilir. Araştırma, yalnızca kadın katılımcılara odaklanmıştır ve erkeklerin şiddete yönelik tutumları veya deneyimleri üzerinde bilgi sağlamamaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet bağlamında daha geniş bir anlayış geliştirilmesini engellemektedir. Bu sınırlamalar, araştırmanın bulgularının yorumlanması ve genellenmesi konusunda dikkatli olunmasını gerektirir. Gelecekteki

araştırmalar, farklı örneklem grupları ve uzunlamasına tasarımlar ile bu sınırlamaların üstesinden gelmeyi hedefleyebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmaya dahil edilen kadınların yaklaşık üçte birinin çocukken herhangi bir şiddet türüne maruz kaldıkları, yaklaşık üçte birinin en fazla fiziksel şiddet olmak üzere yakın zamanda herhangi bir şiddet türüne maruz kaldıkları belirlenmiştir. Yakın zamanda şiddete maruz kalan kadınların ise yaklaşık yarısı şiddet uygulayanın kim olduğunu belirtmemiş, belirtenlerin ise çoğunluğuna eş/sevgili tarafından şiddet uygulandığı saptanmıştır. Kadın katılımcılara yaklaşık beşte biri şiddet görmenin "kader" olabileceğini belirtirken yaklaşık %10'u şiddeti haklı çıkarabilecek bir neden olabileceğini belirtmiş ve en sık gösterilen nedenler arasında kıskançlık/namus kavramlarının yer aldığı saptanmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre, kadınların çocukken herhangi bir şiddet türüne şahit olmaları, çocukken şiddet görmeleri ve yakın zamanda şiddete maruz kalmaları, şiddeti haklı kılacak bir neden olabileceğini düşünme eğilimleriyle anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Kadınların şiddete karşı farkındalıklarını artırmak için toplumsal temelli eğitim programları geliştirilmelidir. Özellikle kırsal bölgelerde ve sosyoekonomik durumu düşük bireylere yönelik eğitim çalışmaları, şiddetin normalleştirilmesini ve haklı kılınmasını önlemek için önemli bir adım olacaktır. Psikososyal destek hizmetleri çocukluk döneminde yaygınlaştırılmalı ve ailelere yönelik eğitim ve farkındalık programları düzenlenmelidir. Çalışma sonuçları, kadına yönelik şiddetin haklı görüldüğü nedenlerin azaltılması için toplumun farklı kesimlerinde, özellikle şiddetin haklı görüldüğü çevrelerde farkındalık artırıcı ve psikolojik destekleyici programların geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yazar Katkıları: Fikir- MY, EH Tasarım-MY,EH, MU; Denetleme-MU,MY,EH; Kaynaklar-MY,EH; Malzemeler-MU,MY,EH; Veri Toplanması ve/veya işlenmesi-MY,EH; Analiz ve/veya yorum-MU,MY,EH; Literatür taraması-MU,MY,EH; Yazıyı yazan – MU,MY,EH; Eleştirel inceleme-MU,MY.

Çıkar Çatışması: Yazarların çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Bu araştırma herhangi bir finansman kuruluşundan/sektörden destek almamıştır.

Kaynaklar

1. World Health Organization. "Violence against women". https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1/30.10.2024.
2. United Nations. Declaration on the elimination of violence against women. New York: UN, 1993.
3. World Health Organization. "Violence against women prevalence estimates, 2018". <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256/30.10.2024>.
4. Hacettepe Üniversitesi. "Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014

Ana Rapor". https://hips.hacettepe.edu.tr/tr/analiz_ve_rapor-102/30.10.2024.

5. Süner AF, Varol ZS, Günay T. Kadına yönelik şiddetin kadın sağlığına etkileri: kanıtlarla. Sağlık ve Toplum 2024; 34(1): 11-16.
6. Efe ŞY, Ayaz S. Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2010;11(1):23-29.
7. World Health Organization. "Global and regional estimates of violence against women: Prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual

- violence, 2013". <https://www.who.int/publications/i/item/9789241564625/01.11.2024>.
8. Güler N, Tel H, Özkan TF. Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2005; 27(2): 51-56.
 9. Özyurt SC, Deveci A. Manisa'da kırsal bir bölgedeki 15-49 yaş evli kadınlarda depresif belirti yaygınlığı ve aile içi şiddetle ilişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi 2010; 21(1): 1-7.
 10. Yanık A, Hanbaba Z, Soygür S, Ayaltı B, Doğan M. Kadına yönelik şiddet davranışlarının değerlendirilmesi: Türkiye'den kanıt. Electronic Journal of Vocational Colleges 2014; 4(4): 104-111.
 11. Şahin EM, Yetim D, Güleç Öyekçin D. Edirne'de kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların şiddete karşı tutumları. Cumhuriyet Tıp Dergisi 2012; 34: 23-32
 12. Dillon G, Hussain R, Loxton D, Rahman S. Mental and physical health and intimate partner violence against women: A review of the literature. International Journal of Family Medicine 2013;(1):313909.
 13. Albayrak A. Şiddet Mağduru Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı: Karaman Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, 2022.
 14. Altınay AG, Arat Y. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri, 2008.
 15. Öskan B. Aile İçi Şiddet Nedeni ile Kadın Sığınma Evine Başvuran Kadınlarda Cinsel Fonksiyonun Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, 2019.
 16. Garcia-Moreno C, Jansen HA, Ellsberg M, Heise L, Watts C. Prevalence of intimate partner violence: Findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. Lancet 2006; 368(9543): 1260-1269.
 17. Ellsberg M, Arango DJ, Morton M, et al. Prevention of violence against women and girls: what does the evidence say? The Lancet 2008; 385(9977): 1555-1566.
 18. Çelik G. Eşine Şiddet Uygulayan Hükümlü Erkeklerin Özellikleri ve Toplumsal Cinsiyet Algıları. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, 2015.
 19. Çifçi S, Açık Y. Kadına yönelik aile içi şiddet ve nedenleri. Artuklu International Journal of Health Sciences 2022; 2(2): 1-7.